

УДК 7.079:792 73

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2025-3-54-9>

Рось Зоряна Петрівна
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри виконавського мистецтва,
Навчально-наукового інституту мистецтв,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
<https://orcid.org/0000-0002-5962-2790>

Балта Анастасія Олегівна
магістрантка кафедри виконавського мистецтва
Навчально-наукового інституту мистецтв,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
<https://orcid.org/0000-0002-5962-2790>

УКРАЇНСЬКІ МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛІ КІНЦЯ 80-Х РОКІВ ЯК ПРОВІСНИКИ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН В УКРАЇНІ

Дана стаття присвячена знаковим музичним акціям, які продемонстрували настрої української спільноти кінця 80-х рр. – прагнення до свободи й незалежності та передбачили соціально-політичні зміни в Україні. Це два відомих українських фестивалі – «Оберіг» та «Червона рута», які виконали важливу державотворчу функцію в Україні, сформували сучасну естрадну молодіжну школу вітчизняної музики, допомогли виробити нове бачення сучасної української культури з метою інтегрування її у світовий культурний простір. Мета статті: визначити роль українських фестивалів «Оберіг» та «Червона рута» в утвердженні національно-патріотичних ідей як провісників соціально-політичних змін в Україні та окреслити жанрово-стилістичні особливості їх музичного контенту. У зв'язку з тим, що у довідковій та музикознавчій літературі існують суперечливі визначення особливостей жанрів «авторської бардівської пісні» та «співаної поезії», було здійснене комплексне осмислення даних жанрових різновидів, які були задекларовані у повній назві фестивалю «Оберіг», та визначені їх стилістичні особливості. Автор дає свою трактовку даних явищ, визначаючи їх як два жанрові різновиди бардівського мистецтва, які близькі за побутованням, але кожний з них має свої жанрові особливості: «авторська бардівська пісня» створювалася на україномовні тексти самими виконавцями, а «співана поезія» – на вірші українських поетів чи інтерпретації народних пісень тощо. Метою даних фестивалів було популяризація сучасної української музики, пошук та підтримка талановитих виконавців у жанрах «авторської бардівської пісні» та «співаної поезії», презентація музичної спадщини минулого й сучасних визвольних змагань українського народу, залучення української молоді до формування патріотичної свідомості засобами української масової музики, формування іміджу сильної та незламної європейської нації з глибокими історичними та культурними традиціями тощо. Було описано історію їх створення, проаналізовано тематичну спрямованість та особливості жанрових різновидів фестивальних музичних композицій.

Ключові слова. Українські музичні фестивалі, жанри бардівського мистецтва, фестивалі «Оберіг» та «Червона рута», авторська бардівська пісня, співана поезія.

Ros' Zoriana, Balta Anastasiia. Ukrainian music festivals of the late 1980s as presents of social and political harbingers in Ukrainian

This article is dedicated to iconic musical events that demonstrated the mood of the Ukrainian community at the end of the 80s – the desire for freedom and independence and predicted socio-

political changes in Ukraine. These are two famous Ukrainian festivals «Oberig» and «Chervona Ruta», which performed an important state-building function in Ukraine, formed a modern pop youth school of national music, helped to develop a new vision of modern Ukrainian culture with the aim of integrating it into the world cultural space. The purpose of the article: to determine the role of the Ukrainian festivals "Oberig" and "Chervona Ruta" in the establishment of national-patriotic ideas as harbingers of socio-political changes in Ukraine and to outline the genre-stylistic features of their musical content. Due to the fact that in the reference and musicological literature there are contradictory definitions of the features of the genres of "author's bardic song" and "sung poetry", a comprehensive understanding of these genre varieties, which were declared in the full name of the festival "Oberig", was carried out, and their stylistic features were determined. The author gives his interpretation of these phenomena, defining them as two genre varieties of bardic art, which are close in existence, but each of which has its own genre features: "author's bardic song" was created on Ukrainian-language texts by the performers themselves, and «sung poetry» – on verses by Ukrainian poets or interpretations of folk songs. The purpose of the festivals was the popularization of modern Ukrainian music, the search for and support of talented performers in the genres of «author's bard song» and «sung poetry», the presentation of the musical heritage of the past and present liberation struggles of the Ukrainian people, the involvement of Ukrainian youth in the formation of patriotic consciousness by means of Ukrainian mass music, the formation the image of a strong and indomitable European nation with deep historical and cultural traditions, etc. The history of their creation was described, the thematic orientation and features of genre varieties of festival musical compositions were analyzed.

Key words: *Ukrainian music festivals, genres of bardic art, festivals «Oberig» and «Chervona Ruta», author's bardic song, sung poetry.*

Вступ. У сучасному культурному просторі України серед численних яскравих мистецьких акцій помітне місце займають музичні фестивалі й конкурси, які на Заході з середини ХХ ст. (а в Україні з 80-х рр. ХХ ст.) вже склали певну мистецьку традицію і за ознаками інтенсивного їх поширення перетворилися у потужний музичний фестивальний рух.

Особливий інтерес викликає два безпрецедентні українські фестивалі, які були проведені в кінці 80-х рр. – це Всеукраїнський фестиваль-конкурс авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» та Всеукраїнський молодіжний фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута». Вони продемонстрували виклик існуючим офіційним традиціям проведення музичних заходів, які до 90-х рр. знаходились під впливом та контролем радянської системи, і не тільки створили передумови щодо утвердження пріоритетності національно-патріотичних ідей музичних акцій, а й стали провісниками соціально-політичних змін в Україні. На жаль, відсутність узагальнюючих музикознавчих праць, у яких висвітлювалося про місце й роль згаданих фестивалів як важливого чинника розвитку української національної масової культури, що вплинули на формування національної свідомості українців і стали передвісниками соціально-політичних змін в Україні, зумовлює **актуальність** даного дослідження.

В музикознавчій літературі відомі праці, що характеризують шляхи розвитку фестивально-конкурсного руху та джазово-фестивальних процесів в Україні (А. Ареф'євої, К. Давидовського, С. Зуєва, В. Романка, З. Рось, В. Симоненка, О. Сичової, М. Шведа та ін.); особливий інтерес склали дослідження щодо формування та розвитку авторської бардівської пісні (А. Бондаренко, М. Бурмаки, І. Дзюби, П. Картавого, Ю. Крупи, Л. Прохорової, О. Різника та ін.); ряд публікацій і досліджень, присвячених фестивалям «Оберіг» та «Червона рута» (К. Городничої, О. Докієна, Л. Дутчак, Ю. Надвірнянського, К. Стеценка, Г. Терещук, О. Шмаленка та ін.).

Мета статті – визначити роль українських фестивалів «Оберіг» та «Червона рута» в утвердженні національно-патріотичних ідей як провісників соціально-політичних змін в Україні та окреслити жанрово-стилістичну особливість їх музичного контенту.

Матеріали та методи. В той час, коли музичні програми центрального радіо й телебачення, які транслювали концертні виступи і музичні фестивалі, були заповнені російськомовною радянською естрадою, в той час, як українська естрада звучала лише на окремих регіональних або місцевих музичних проєктах, україномовні фестивалі «Оберіг» та «Червона рута» були для українців «ковтком свіжого повітря»¹.

70–80-ті рр. – це період розквіту фестивально-конкурсного руху, який захопив майже всі великі міста колишнього СРСР. Саме тоді в Україні з'являються численні музичні фестивалі та телефестивали: «Ранок Вітчизни», «Вогні магістралі», «Київська весна», «Київська осінь», «Мелодії друзів», «Блакитний вогник», «Пісня року», «Рок-парад» та ін. Саме у 80-ті роки починають діяти українські джазові фестивалі: Міжнародний фестиваль «Черкаські джазові дні» (м. Черкаси), заснований у 1988 р.; дитячий музичний фестиваль «Ми вчимося грати джаз» (м. Донецьк), заснований у 1989 р.; Міжнародний джазовий фестиваль «Горизонти джазу» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), заснований у 1987 р.; Всеукраїнський фестиваль «Джаз і юність» (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), заснований у 1987 р. та багато інших. І серед згаданих фестивалів, що з'явилися в кінці 80-х років – Всеукраїнський фестиваль-конкурс авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» (м. Луцьк) та Всеукраїнський молодіжний фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» (м. Чернівці).

Під час роботи над темою був здійснений комплексний підхід до вибору методів дослідження. Зокрема, використання *історичного, культурно-мистецького, інтегративного* методів роботи при опрацюванні матеріалів й результатів досліджень були необхідні для осмислення значення фестивально-конкурсного руху у розвитку української музичної естради 60–80-х років, зокрема Всеукраїнського фестивалю-конкурсу авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» та Всеукраїнський молодіжний фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»; *теоретичні методи* – *аналітичний, синтезування, абстрагування, узагальнення* інформації, отриманої з різних наукових джерел, дали можливість визначити особливості розвитку жанрових різновидів українського бардівського мистецтва як складової сучасної української пісенної естради ХХ ст. та окреслити місце вище названих фестивалів у збереженні, розвитку та формуванні сучасної української естрадної молодіжної школи естрадного мистецтва; *емпіричні методи* – *спостереження* дозволили прослідкувати динаміку розвитку даних фестивалів до 2021 р., а метод *соціокультурної динаміки* був важливим для визначення позитивних тенденцій та досягнень у процесі функціонування фестивалів «Оберіг» та «Червоної рути» тощо.

Результати. У назві фестивалю «Оберіг» було чітко означено жанрові різновиди даної мистецької акції – авторська пісня та співана поезія. У довідковій та музикознавчій літературі існують суперечливі визначення особливостей цих жанрів. Але за основними стилістичними ознаками ці явища належать до бардівського мистецтва, яке має давню історію та походження, що сягає I ст. н. е. **Бард** (англ. bard – співець) – це народний співець давніх кельтських народів, а в середні віки – валійський, ірландський,

¹ Дутчак Л. Дмитро Кричак: «Червона рута» моєї молодості. Газета по-надвірнянські «Народна воля» від 20 вересня 2019. URL: <http://volya.if.ua/2019/09/dmytro-krytsak-chervona-a-mojeji-molodosti>

шотландський професійний поет-співець, який співав у супроводі музичного інструменту, схожого на ліру. Особливою популярністю мистецтво бардів користувалося у середньовіччі. Наприклад, у середньовічній Ірландії розділяється бард-поет, бард-читець і бард-музикант, а у XV ст. бард поєднував усі ці функції. Вони були професійними мандрівниками або придворними поетами-співаками. Поняття «бард» стало особливо популярним в епоху романтизму. Поети і письменники того часу в своїх творах оспівували давніх бардів та їх волелюбні пісні, до яких свого часу відносили поетів В. Шекспіра та Р. Бернса.

Отже, *авторська бардівська пісня* – це умовна назва музичного твору, автором тексту, музики і виконавцем якого є одна й та сама людина – бард. Це унікальна творча особистість. Автор, який поєднує в собі чотири таланти: поета, композитора, співака і музиканта-виконавця. Авторська бардівська пісня – «це в апіорі свобода і відвертість. Вона створює потребу в жанрі, який дає людині відчуття душевної теплоти. Вона допомагає відчутти себе значущою частиною однодумців, знайти свободу, не нав'язану ззовні, а глибоко особисту, тим самим зберігаючи індивідуальність, дозволяючи яскравіше виявити особові якості»².

Цей популярний пісенний жанр в колишньому Радянському Союзі виник у 1950–1960-х роках. XX ст. як різновид художньої самодіяльності, що зросла в студентському середовищі на базі туристичних та студентських пісень, для яких було притаманно оптимістичний, живий і природний характер. «Особливе значення авторської пісні полягало у становленні альтернативи офіційному радянському пісенному мистецтву, і це особливо відчувалося в період застою (з кінця 1960-х до середини 1980-х років)»³. До 90-х років авторська бардівська пісня розвивалася в двох напрямках: перший – як «загальносоюзна» російськомовна авторська пісня і другий – пов'язаний з продовженням традицій власне української пісенної культури – ліричної, жартівливої, козацько-повстанської пісні, а також мистецтва кобзарів та лірників тощо. «Початок формування українського бардівського мистецтва припадає на кінець 60-х–початок 70-х років, коли окремі митці починають творити самодіяльну українську пісню (наприклад, Олександр Ігнатуша), а його утвердження в статусі вже мистецького явища відноситься до кінця 80-х років»⁴. Перші авторські пісні українською мовою виникли у Києві в середині 1960-х рр. Одними із перших зазвучали пісні А. Горчинського, українського композитора, співака й режисера. А офіційне утвердження жанру відбулося під час перших фестивалів авторської пісні: «Оберіг» та «Червона рута».

У 70-х роках в Україні україномовна бардівська пісня як нове культурологічне явище з'явилася у Львові під назвою «співана поезія» (В. Морозов), а згодом – у Києві (І. Жук, В. Шинкарук). «Визначення жанру «співана поезія» багато років тому придумав Олег Палійчук, яке прижилося, але паралельно авторів «музики-слів» продовжують називати бардами, а частину тих, хто озброїлися електрогітарами і барабанами – «бард-рокерами»⁵.

Основна тематична домінанта українського бардівського мистецтва – це український патріотизм та історико-культурні орієнтири, а також виконавські традиції українського співу під гітару. Це продовження пісенної творчості поетів-композиторів, які під час

² Барди. Народна освіта. URL: <https://narodna-osvita.com.ua/6979-bardi.html>

³ Крупа Ю. О. Жанр авторської пісні як засіб культурного самовиявлення 50-60-х років XX ст. *Культура і сучасність : альманах № 1*. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 64.

⁴ Різник О. *Авторська пісня: від популярності до елітарності*. Республіка. 1993. 17–23 квіт.

⁵ Авторська пісня, співана поезія. URL: <http://rock-oko.com/muzichnstil/spvana-poezya.html>

Першої світової війни воювали у складі українських січових стрільців (М. Гайворонського, Р. Купчинського, Л. Лепкого), пісні вояків УПА, традиції українського міського співу Західної України (зокрема, пісні на студентських мистецьких мандрівках, «батарські пісні» тощо). Основними представниками українського бардівського мистецтва у 1980-х роках стали: М. Бурмака, Е. Драч, В. Жданкін, В. Морозов, А. Панчишин, Тризубий Стас (С. Щербатих), бард-гурти «Мертвий півень», «Рутенія» та ін. Деякі автори-виконавці використовували як супровід українські народні інструменти, наприклад, ладкову кобзу (В. Жданкін, П. Приступов) тощо. У 1987 році був створений перший в Радянській Україні пісенний театр-кабаре «Не журись!» (В. Морозов, А. Панчишин, Т. Чубай та інші), який водночас відіграв роль першого в Україні об'єднання авторів-виконавців бардівської пісні та співаної поезії. Таким чином, існує два жанрових різновиди бардівського мистецтва – *авторська бардівська пісня* та *співана поезія*, які близькі за побутованням, але кожний з яких має свої жанрові особливості. Як вже було зазначено, бардівська пісня спочатку спиралася на традиції російських (радянських) бардів, а «співана поезія» ніколи не була пов'язана з російськомовним бардівським рухом. Ці два жанрові різновиди бардівського мистецтва також стилістично різняться між собою: співвідношенням музики й слова, рівнями ефективності до творчих пошуків, інтересами до фольклору, різними функціональними особливостями, авторством текстів (авторська бардівська пісня створювалася на україномовні тексти самими виконавцями, а співана поезія – на вірші українських поетів чи інтерпретації народних пісень). Основне, що об'єднує ці жанрові різновиди – це тематична спрямованість і особливості подачі музичних композицій у виконавській манері бардів. Вони виконувалися авторами під власний супровід переважно гітари або іншого струнного інструменту. Наприклад, Едуард Драч часто використовував як супровід вересаївську кобзу, старосвітську бандуру та колісну ліру; Вісиль Жданкін, який на заключному гала-концерті першого фестивалю «Червона рута» на свій страх і ризик заспівав «Ще не вмерла Україна», виступав на сцені переважно під супровід кобзи або бандури; в побуті й на концертах для Марії Бурмаки «супутницею» завжди була гітара, на якій вона почала грати раніше, ніж писати вірші тощо.

Сучасні українські барди успішно працюють як в жанрі авторської бардівської пісні, так і співаної поезії. Наприклад, ці жанри присутні в творчості Е. Драча («Віддайте мову», «Грай кобзарю», «Небо України», а також «Військо» на сл. І. Малковича, «Б'ють пороги» на сл. Т. Шевченка та ін.; М. Бурмаки («Не бійся жити», «Тільки мовчи», «Відлітає печаль», а також «Верни до мене, пам'яте моя» на сл. В. Стуса, «Вороне чорний» на сл. Б. Лепкого, «Коли б ми плакати могли» на сл. О. Олеся та ін.); О. Ігнатуші («Мрія про Україну», а також «Мати наша» на сл. Б. Олійника, «Чумацька коліскова» на сл. В. Савельюка); К. Булкіна («Кунсткамера», «Політичні коломийки», «На моїй землі», а також «Барабани» сл. П.-Ж. Беранже, «Щоденний міста ритм» сл. С. Набока та ін.); Т. Компаніченка («Дух гармат міцніший», «Панцирні ряди», а також «Завжди Україна Буде!» на сл. Д. Корчинського, «Як упав же він з коня» на сл. П. Тичини та ін.); О. Богомолець («Діалог з часом», «Карпати», а також «Ті журавлі і їх прощальні сурми» на сл. Л. Костенко, «Чорна площа» на сл. О. Теліги та ін.) тощо.

Отже, фестиваль «*Оберіг*» народився у Луцьку далекого 1988 року (офіційний статус отримав у 1989 р.) і був організований молодіжним центром «Волинь». Першими ініціаторами були: В. Ворон, О. Левченко, І. Крися, О. Покальчук. Метою і завданням фестивалю був пошук та підтримка талановитих виконавців у жанрах авторської

бардівської пісні та співаної поезії, вдосконалення виконавської майстерності, створення якісного музичного продукту для програм радіо, телебачення, концертних організацій, відродження традиції всеукраїнських фестивалів авторської пісні, співаної поезії 1989–2001 років, презентація музичної спадщини минулого і сучасних визвольних змагань українського народу, пропагування мистецьких здобутків майже усіх регіонів України. Девіз фестивалю був незмінний: «Без цензури, без халтури».

Перший фестиваль «Оберіг» зібрав 30 учасників, другий – близько 100. На Всеукраїнський фестиваль «Оберіг–91» записалося майже 200 учасників. Переживши справжній ажіотаж, який супроводжував кожен «Оберіг», фестиваль припинив своє існування на довгих 16 років. І тільки у 2017 році його знову провели у Луцьку, зібравши понад 50 учасників. Як виявилось, суспільству знову став необхідний творчий сплеск пісень з громадянською позицією співаної поезії та авторської пісні (це концепція першого «Оберегу»), коли здобута державна незалежність була у небезпеці. На фестивалі звучали твори на власні україномовні тексти (авторська бардівська пісня) та твори на вірші українських поетів чи інтерпретації народних пісень (співана поезія). Варто зауважити, що «Оберіг» – це благодійний захід, зібрані гроші на концертах якого були спрямовані на потреби військових частин, що були розташовані на території Волинської області.

Історія «Оберегу» має своє продовження. У 2001 році відбувся Конкурс-фестиваль військово-патріотичної творчості «Оберіг», заснований Палацом молоді та студентів Херсонської обласної ради і Херсонською обласною організацією Української Спілки ветеранів Афганістану. Даний захід проводиться з метою пропаганди та розвитку самодіяльної творчості молоді, службовців і ветеранів Збройних Сил та правоохоронних органів України, воїнів-інтернаціоналістів, учасників АТО і ООС. А на Вінниччині у тому ж році стартував Всеукраїнський фестиваль «Подільський оберіг». Але, як зазначає Л. Прохорова: «Найбільшого резонансу в Україні та світі набув український музичний фестиваль *«Червона рута»*, що з 1989 року проводиться в різних містах України»⁶. Цей відомий музичний фестиваль (RutaFEST) офіційно був зареєстрований у 1989 році як Всеукраїнський молодіжний фестиваль сучасної пісні та популярної музики (назва та ідея фестивалю належить журналісту І. Лепші, запозичену з назви символічної пісні В. Івасюка). Від самого початку він став відомим не тільки в Україні, а й за кордоном. Можна висловитися словами одного із організаторів «Червоної рути» композитора К. Стеценка: «Перший фестиваль провіщав незалежність. Це був вибух істини, емоції, ширості»⁷. Виступи учасників були викликом усій радянській системі, яка нищила, вбивала тих, хто не підпадав під її «порядки». За словами поета і видавця І. Малковича: «Фестиваль запалив іскру незалежності»⁸.

«Червона рута» – це постійно діючий фестивальний форум, який проводиться раз на два роки в різних куточках України, знайомлячи співвітчизників з досягненнями української естради. З часом було встановлено конкурсні жанри фестивалю, серед яких: український автентичний фольклор, популярна, танцювальна, акустична, експериментальна та рок-музика. Але робота фестивалю не припинялася і у не фестивальні роки. В цей період у кожному куточку України проводилися обласні відбіркові конкурси. Між відбірковими та фінальними конкурсами постійно діяла мистецька Школа-майстерня фестивалю.

⁶ Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа. Вінниця: Нова книга, 2006. С. 16.

⁷ Стеценко К. Перші уроки «Червоної рути». Молодь України. Київ, 1989. № 89 (16170). С. 24.

⁸ Терещук Г., Кагуй П. Українська пісня руйнувала СРСР. Перший фестиваль «Червона рута». Радіо «Свобода», 17 вересня 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30164164.html>

Виконуючи культурно-просвітницьку місію, він відкрив світу сучасну українську молодіжну культуру, привернув увагу до України, як незалежної демократичної держави. Це один з перших україномовних некомерційних фестивалів, який цілеспрямовано шукав молоді таланти по всій Україні та створював їм належні творчі умови. Навколо Першого фестивалю «Червона рута» сформувалося середовище людей, які, як зазначає Г. Терещук, «стали активними учасниками Революції на граніті, загалом протестного руху в Україні, люди, які формували громадську думку і творили українську культуру на початку 1990-х років»⁹.

Багато пісень, вперше виконаних на фестивалі, одразу ставали хітами, які співали мільйони людей. Переможці «Рути–89» та їх пісні займали перші місця в усіх хіт-парадах та різноманітних опитуваннях. Вчора зовсім невідомі музиканти миттєво перетворювалися на загальних кумирів української молоді кінця 80-х – початку 90-х років. Вже протягом наступного року вся Україна співала «рутівський» репертуар «Братів Гадюкіних», Віки, А. Миколайчука, О. Тищенко, «ВВ», І. Білик, М. Бурмаки, «Тризубого Стаса» та багатьох ін.

«За 26 років було проведено 13 фестивалів, 480 обласних відбіркових конкурсів, більше 500 концертів, 45 гала-концертів на площах. На заходах фестивалю побувало близько 10 млн. глядачів. Так само збільшувалася кількість учасників відбіркових конкурсів фестивалю: у 1993 р. – 1825 музикантів, у 1995 р. – 2694, у 1997 р. – 2587, у 1999 р. – 3916, у 2001 р. – 4012, у 2003 р. – 4053 тощо. Найбільша кількість учасників відбіркових конкурсів за всю історію фестивалю була у 2010 році – 5 411 осіб. Тоді ж вперше було введено новий конкурсний жанр – український автентичний фольклор. За 26 років в обласних відбіркових конкурсах фестивалю взяли участь близько 70 тисяч молодих музикантів».¹⁰

За словами О. Шмаленка: «Під впливом першого такого фестивалю в українській естрадній пісні починається «нова фольклорна хвиля», яка характеризується сучасною розробкою різних пластів української народної пісні. Даний період характерний також стилістичним поділом традиційної естрадної пісні (власне, традиційна естрадна пісня – ВІА, сольні виконавці та поп-музика) й початком усвідомлення колосального музичного потенціалу нації та активним творенням власної оригінальної музичної культури...»¹¹.

Висновки. Отже, фестивалі «Оберіг» та «Червона рута», які виникли ще за часів існування СРСР, здійснили справжню революцію в українській культурі, що вплинуло на все суспільство. «Це був час потужного початку національного й культурного відродження. Вони відкрили світові нові імена молодих талановитих українських виконавців, які сформували нову молодіжну музику, якої до цього часу майже не існувало»¹². Серед них В. Жданкін, В. Морозов, Е. Драч, О. Богомолець, М. Бурмака, Олег та Юрій Покальчуки, С. Шишкін, В. Хурсенко, сестри Тельнюк, В. Стеблюк, С. Щербатих («Тризубий Стас»), А. Панчишин та багато інших. «Це події всеукраїнського масштабу, які з

⁹ Терещук Г. Пісенний вибух 1989 року. Фестиваль «Червона рута» наблизив Незалежність України. 17 вересня 2019. URL:

¹⁰ «Червона рута» – як культурний феномен. URL: https://rutafest.art/index/chervona_ruta_jak_kulturnij_fenomen/0-7

¹¹ Шмаленко О. І. До питання впливу ансамблю «Червона рута» на творчість музичних гуртів. *Перспективи розвитку сучасної науки*. Львів, 2–3 грудня 2016 р. С. 170.

¹² Балта А. О. Всеукраїнський фестиваль-конкурс авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» як символ відродження української пісенної естради. Дипломна робота. Івано-Франківськ. 2024. 143 с.

кінця 80-х рр. минулого століття виконали важливу державотворчу функцію в Україні й дотепер формують сучасну естрадну й молодіжну школу вітчизняної музики. Це значно піднесло престиж нашої держави на міжнародному рівні й стало вагомим чинником входження України у світовий соціокультурний простір»¹³.

Ці фестивалі були справжньою культурною подією, що символізували народження нової української музики і сприймалися як провісники довго очікуваної незалежності України.

Література

1. Авторська пісня, співана поезія. URL: <http://rock-oko.com/muzichnstil/spvana-poezya.html>
2. Балта А. О. Всеукраїнський фестиваль-конкурс авторської пісні та співаної поезії «Оберіг» як символ відродження української пісенної естради. Дипломна робота. Івано-Франківськ. 2024. 143 с.
3. Барди. Народна освіта. URL: <https://narodna-osvita.com.ua/6979-bardi.html>
4. Дутчак Л. Дмитро Крісак: «Червона рута» моєї молодості. *Газета по-надвірнянські «Народна воля» від 20 вересні 2019*. URL: <http://volya.if.ua/2019/09/dmytro-kritsak-chervona-ruta-tojeji-molodosti/>
5. Крупа Ю. О. Жанр авторської пісні як засіб культурного самовиявлення 50-60-х років ХХ ст. *Культура і сучасність : альманах № 1*. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 62–66.
6. Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа. Вінниця : Нова книга, 2006. 384 с.
7. Різник О. Авторська пісня: від популярності до елітарності. *Республіка*. 1993. 17–23 квіт.
8. Рось З. П. Основні тенденції в розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. № 1 (вип. 33). С. 82–88.
9. Стеценко К. Перші уроки «Червоної руги». *Молодь України*. Київ, 1989. № 89 (16170). С. 24.
10. Терещук Г., Кагуй П. Українська пісня руйнувала СРСР. Перший фестиваль «Червона рута». *Радіо «Свобода»*, 17 вересня 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30164164.html>
11. Терещук Г. Пісенний вибух 1989 року. Фестиваль «Червона рута» наблизив Незалежність України. 17 вересня 2019. URL:
12. «Червона рута» – як культурний феномен. URL: https://rutafest.art/index/chervona_ruta_jak_kulturnij_fenomen/0-7
13. Шмаленко О. І. До питання впливу ансамблю «Червона рута» на творчість музичних гуртів. *Перспективи розвитку сучасної науки*. Львів, 2–3 грудня 2016 р. С. 169–171.

Дата надходження статті: 31.07.2025

Дата прийняття статті: 05.09.2025

Опубліковано: 23.10.2025

© Рось З. П., Балта А. О., 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії СС BY 4.0

¹³ Рось З. П. Основні тенденції в розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. № 1 (вип. 33). С. 84.

